

DEPARTEMENT WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID & GEZIN

Zorginspectie

Koning Albert II-laan 35 bus 31

1030 BRUSSEL

T 02 553 34 34

F 02 553 34 35

contact@zorginspectie.be

////////////////////////////////////

INSPECTIEVERSLAG

THEMATISCHE INSPECTIE VRIJHEIDSBEPERKENDE MAATREGELEN

////////////////////////////////////

Versie 24 mei 2018

INSPECTIEPUNT

Naam

Adres

Telefoon

Fax

E-mail

Dossiernummer

INRICHTENDE MACHT

Naam

Juridische vorm

Ondernemingsnummer

Adres

Telefoon

Fax

E-mail

UITBATINGSPLAATS

Naam

Adres

OPDRACHT

Nummer

Datum

Inspecteur(s)

VERSLAG

Nummer

Datum

INSPECTIEBEZOEK

Soort

Onaangekondigd/Aangekondigd bezoek op (-)

Gesprekspartners

LEESWIJZER

Toegepaste wetgeving

- Besluit van de Vlaamse Regering van 4 februari 2011 betreffende de algemene erkenningsvoorwaarden en kwaliteitszorg van voorzieningen voor opvang, behandeling en begeleiding van personen met een handicap
- Decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp

Onze opdracht

De opdracht van Zorginspectie bestaat erin om ten behoeve van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) een objectief beeld te geven over de mate waarin de werking van de erkende en vergunde organisaties beantwoordt aan de regelgeving en bepalingen zoals hierboven aangegeven.

Het VAPH is bevoegd voor de erkenning en subsidiëring van deze organisaties. De finale beoordeling van het dossier komt dit agentschap toe. Zo kan het bijvoorbeeld over bijkomende stukken/gegevens uit het dossier beschikken die mogelijk een ander licht werpen op de vaststellingen van de inspecteur. Het VAPH kan aan de organisatie vragen binnen een te bepalen termijn de nodige maatregelen te nemen om aan de verplichtingen te voldoen zoals die decretaal en reglementair bepaald zijn (BVR van 4 februari 2011, artikel 55 en volgende).

Wat komt bij deze inspectie aan bod?

Deze inspectie gaat in op het gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen en focust op het gebruik van afzondering, fixatie en compartimentering in het bijzonder. We kiezen voor dit thema bewust voor die maatregelen die zeer sterk ingrijpen op de directe bewegingsvrijheid van gebruikers en die met andere woorden als vrijheidsberovend kunnen omschreven worden.

We gaan in op volgende aspecten:

- 1) De preventieve aanpak met oog op vrijwaren van de integriteit van de gebruiker
- 2) Gebruik van afzondering
- 3) Gebruik van fixatie
- 4) Gebruik van compartimentering
- 5) Het eigen toezicht bij gebruik van deze maatregelen
- 6) Visie, procedures en verbeterbeleid

Om na te gaan of er sprake is van een verantwoorde ondersteuning schreven we een aantal principes uit waaraan de werking van de organisatie wordt afgetoetst.

Daarnaast werden de begrippen die binnen het inspectie-instrument worden aangewend, gedefinieerd. Zorginspectie is zich bewust van de vele verschillende termen die organisaties gebruiken in de context van vrijheidsbeperking. De definities zijn net ontwikkeld om binnen onze eigen werking helder en afgestemd te kunnen werken.

De principes en definities samen vormen de bril waarmee gekeken wordt tijdens het inspectiebezoek.

De praktijk is voor het inspecteren van dit thema het vertrekpunt en staat steeds centraal. We gaan in gesprek met begeleiders, onder meer aan de hand van concrete cases. Het achterliggende beleid, met inbegrip van de zelfevaluatie, wordt besproken met de verantwoordelijke(n).

Doorheen het verslag worden de verschillende principes afgetoetst. Per hoofdstuk worden conclusies getrokken en geconcretiseerd op welke vaststellingen deze conclusies gebaseerd zijn.

Indien een organisatie niet voldoet aan de vereisten voor een verantwoorde ondersteuning, kunnen deze vaststellingen aanleiding geven tot een opvolgingsbezoek. Een opsomming van dergelijke vaststellingen wordt gegeven in het besluit bij dit verslag.

LIJST MET DEFINITIES

- **Vrijheidsbeperkende maatregelen** zijn alle maatregelen die een beperking van de keuzevrijheid en/of de bewegingsvrijheid van de persoon met handicap inhouden, inclusief beperkingen qua contact met de buitenwereld.
- **Vrijheidsberovende maatregelen** zijn alle maatregelen die een beperking van de bewegingsvrijheid van de persoon met handicap inhouden. Vrijheidsberoving is het ontnemen van de vrijheid om te bewegen (een sterke ruimtelijke inperking van bewegingsvrijheid), bv. door opsluiting (bv. tijdens afzondering) of door het gebruik van fixatiemateriaal.

De begrippen **vrijheidsberoving en vrijheidsbeperking** onderscheiden zich van elkaar in graad of intensiteit, maar verschillen niet fundamenteel. Vrijheidsbeperking is breder omschreven en omvat alle vrijheidsberoving.

- **Gesloten afdeling** is een afdeling, woning, leefgroep,... die men niet zelfstandig kan verlaten. De deur is slotvast.
- **Afzondering** is het geheel van maatregelen dat genomen wordt om een persoon met handicap voor een beperkte tijd te verwijderen van de gedeelde ruimte binnen een organisatie en alleen onder te brengen in een ruimte die men niet zelfstandig kan verlaten (in de eigen kamer, de afzonderingsruimte of een andere ruimte).

Het kan gaan om afzondering naar aanleiding van een crisissituatie, maar ook om structurele maatregelen.

In veel gevallen zal het niet zelfstandig kunnen verlaten betekenen dat de deur van de ruimte op slot gaat, maar ook andere ingrepen kunnen hetzelfde effect hebben.

Voorbeelden van afzondering zijn:

- afzondering in een afzonderingsruimte, de eigen kamer of een andere ruimte (deur op slot) naar aanleiding van een crisissituatie
 - rolstoelgebruiker die in de eigen slaapkamer of in een andere ruimte wordt gezet, rem van de rolstoel staat op (deur is niet op slot, gebruiker kan de rem niet zelf bedienen)
 - slaapkamer van bepaalde gebruikers die 's nachts wordt afgesloten
 - kamermoment als vast onderdeel van de dag voor een bepaalde gebruiker (deur op slot)
 - ...
- De **afzonderingsruimte** is de ruimte die systematisch bedoeld is voor het afzonderen van een persoon met handicap (dus niet de eigen kamer). Rekening houdend met de definitie van afzondering, houdt dit in dat men deze ruimte niet zelfstandig kan verlaten.
 - **Compartimentering** is het geheel van maatregelen dat genomen wordt om een persoon met een handicap binnen een afgebakende ruimte (eigen kamer en/of gedeelde ruimte) zijn eigen plek te geven. Men kan deze niet op eigen initiatief verlaten. Er is wel enige (mogelijk zeer minimale) vorm van sociale interactie mogelijk.

Compartimentering onderscheidt zich van afzondering door het permanente karakter van de genomen maatregelen.

Voorbeelden van compartimentering zoals bedoeld binnen deze definitie zijn:

- Afgebakende delen van een leefruimte waarin een gebruiker een deel van of de hele dag doorbrengt;
- ...
- **Time-out** is het geheel van maatregelen dat genomen wordt om de persoon met handicap voor een beperkte tijd te verwijderen van de gedeelde ruimte binnen een organisatie en onder te brengen in een andere ruimte (zoals de eigen kamer, een ander lokaal,...). Men kan deze ruimte zelfstandig verlaten.
- **Time-out ruimte** is de ruimte die systematisch bedoeld is om een persoon met handicap in onder te brengen die tijdelijk van de groep is verwijderd (dus niet de eigen kamer). Rekening houdend met de definitie van time-out, houdt dit in dat men deze ruimte zelfstandig kan verlaten.
- Een **comfortroom** is een ruimte met aangepaste inrichting (prettig ingericht, prikkelarm ingericht,...) die op vrijwillige basis gebruikt kan worden door een persoon met handicap wanneer hij zich angstig, onrustig of boos voelt.
- **Fixatie** is elke handeling of gebruik van materiaal die de bewegingsvrijheid beperkt en niet gemakkelijk kan worden verwijderd door de persoon met handicap zelf. We onderscheiden 3 vormen:
 - **Fysieke interventie:** direct lichamelijk contact dat de bewegingsvrijheid van een persoon beperkt, verhindert of belemmert.
Het gaat over een interventie waarbij de persoon door meerdere hulpverleners op een deskundige (veilige en humane) wijze vastgehouden wordt om de bewegingsvrijheid sterk of volledig te beperken. Het kan gaan over het immobiliseren van de persoon (tot de zelfcontrole herwonnen is) of over op een fysiek gecontroleerde wijze de persoon (zich te laten) verplaatsen (bv. om uit de leefruimte te verwijderen of om naar de afzonderingsruimte te brengen). Andere termen die worden gebruikt: manuele interventie, holding, persoons- en teamgerichte veiligheidstechnieken (PTV)
 - **Mechanische fixatie** is het aanwenden van mechanische hulpmiddelen bevestigd aan of in de directe omgeving van de persoon met handicap die zijn bewegingsvrijheid beperken en die niet door hemzelf kunnen worden opgeheven of verwijderd.

Het gebruik van mechanische hulpmiddelen die te maken hebben met houdingscorrectie wordt hierbij buiten beschouwen gelaten tenzij het gaat om een hulpmiddel dat buiten de oorspronkelijke doelstelling wordt gebruikt.
 - Met **medicamenteuze fixatie** (ook chemische fixatie genoemd) bedoelen we gedragsregulerende medicatie die zowel in een **crisissituatie** als **structureel** wordt toegediend.
- **Een signaleringsplan** is een hulpmiddel om in een vroeg stadium een dreigende (agressie)aanval te herkennen en te voorkomen. Het omschrijft wat de persoon met handicap, zijn omgeving en/of hulpverleners kunnen doen om een crisissituatie te voorkomen. Dergelijk plan bevat minstens:
 - de concrete omschrijving van signalen of vroege voortekenen,
 - de mogelijke acties of stabiliserende maatregelen in de verschillende fasen,
 - wat de persoon met handicap (indien de persoon zelf hiertoe in staat is) of zijn omgeving kan doen,
 - wat hulpverleners kunnen doen.

Dit is ofwel een op zichzelf staand document ofwel deel van het bestaande handelingsplan.

PRINCIPES

Bij de inspecties wordt om te kunnen spreken over een verantwoorde ondersteuning uitgegaan van volgende principes:

1. De organisatie voert een beleid dat inzet op het voorkomen van vrijheidsbeperkende maatregelen. Dit impliceert dat men werkt met signaleringsplannen en kan beschikken over een aangepaste infrastructuur.
2. Als de voorziening de keuze maakt om vrijheidsbeperkende maatregelen te hanteren, dan moet het gebruik ervan voldoen aan de volgende criteria¹:
 - a. **Proportionaliteit** vereist dat de toepassing ervan (het middel) in redelijke verhouding staat tot het doel van de toepassing. Elke toepassing van vrijheidsbeperking is gericht op het bevorderen dan wel in stand houden van de kwaliteit van bestaan van personen met een handicap. De maatregel moet dus genomen worden in het belang van de gebruiker.
 - b. **Subsidiariteit** betekent dat het minst ingrijpende alternatief wordt ingezet.
 - c. **Effectiviteit** betekent dat een vrijheidsbeperkende maatregel geschikt moet zijn om het beoogde doel te bereiken en niet langer mag duren dan noodzakelijk is. Als de maatregel geen effect meer heeft, dient deze te worden gestaakt.
3. Het gebruik van afzondering, fixatie, compartimentering of kamerdeur op slot moet in elke individuele situatie zorgzaam gebeuren:
 - a. Het gebruik van dergelijke maatregelen kan enkel indien:
 - Het gedrag van de gebruiker houdt risico's in voor zijn eigen fysieke integriteit
 - Het gedrag van de gebruiker houdt risico's in voor de fysieke integriteit van andere gebruikers of personeelsleden
 - De gebruiker vernielt materiaal

Zodra de toestand van de gebruiker doet veronderstellen dat het oorspronkelijk gesteld gedrag zal uitblijven, wordt de tijdelijke afzondering beëindigd.
 - b. De indicaties voor deze maatregelen zijn opgenomen in het handelingsplan.
 - c. Het gebruik van deze maatregelen komt aan bod bij intern overleg tussen medewerkers.
 - d. Het gebruik van deze maatregelen wordt periodiek geëvalueerd, met inbegrip van het overwegen van een minder ingrijpend alternatief.
 - e. Eigen regie van mensen met een handicap is een centrale waarde die ook gerespecteerd moet worden bij de toepassing van vrijheidsbeperking. In relatie tot vrijheidsbeperking betekent dit dat *de persoon met handicap en/of zijn vertegenwoordiger* inspraak moeten hebben en betrokken moeten worden bij een keuze of afweging die tot vrijheidsbeperking leidt.
4. Er zijn afspraken over het organiseren van toezicht bij gebruik van afzondering, fixatie en compartimentering.

De organisatie heeft interne afspraken over registratie van afzondering naar aanleiding van een crisissituatie.

Registraties tonen aan dat er bij afzondering naar aanleiding van een crisissituatie:

 - a. Minstens om de 30 minuten verhoogd toezicht is op de persoon in afzondering
 - b. Minstens om het uur notities zijn over de toestand van de gebruiker.

¹ Toetsingskader "Zorg voor Vrijheid" in de Verstandelijk Gehandicaptenzorg en Verpleeghuis en Verzorgingshuiszorg, IZG, Utrecht, oktober 2007.

5. Het eigen beleid op vlak van het (niet) gebruiken van vrijheidsbeperkende maatregelen is schriftelijk uitgewerkt, wordt gecommuniceerd naar alle relevante actoren en maakt deel uit van de zelfevaluatie.

Met beleid wordt zowel de visie-ontwikkeling bedoeld, vastgelegd in referentiekaders, procedures,... als de werking in de praktijk.

1 GEGEVENS VAN DE ORGANISATIE

Volgende functies worden aangeboden:

Meerderjarigen

individuele ondersteuning
dagondersteuning
woonondersteuning

Minderjarigen

begeleiding
schoolaanvullende dagopvang
schoolvervangende dagopvang
Verblijf
diagnostiek

andere, namelijk:

Aantal gebruikers dat in totaal begeleid wordt:

De gebruikers hebben als hoofdhandicap:

mentale handicap
motorische handicap
autisme
niet aangeboren hersenletsel
gedrags- en emotionele stoornis
meervoudige handicap
sensoriële handicap
andere, namelijk:

Dit verslag bevat de vaststellingen van de inspectie uitgevoerd in:

Naam leefgroep/entiteit	Aantal gebruikers	Profiel/finaliteit leefgroep	leeftijd gebruikers

Binnen de organisatie hanteert men volgend begrippenkader:

Terminologie gehanteerd binnen de werking van de organisatie	Terminologie gehanteerd in dit verslag
	Afzondering
	Compartimentering
	Time-out
	Afzonderingsruimte
	Time-out ruimte
	Comfortroom
	Signaleringsplannen

2 PREVENTIEVE AANPAK MET HET OOG OP VRIJWAREN VAN DE INTEGRITEIT VAN DE GEBRUIKER

Binnen dit hoofdstuk gaan we in op het preventieve luik inzake het gebruik van vrijheidsbepurende maatregelen en gaan na welke aanpak de organisatie in het algemeen hanteert en welke mogelijkheden de infrastructuur biedt. Hier wordt ook ingegaan op het gebruik van signaleringsplannen.

2.1 AANPAK IN HET ALGEMEEN

De organisatie heeft in haar manier van werken volgende aanpak ingebouwd om grensoverschrijdend gedrag, gesteld door een gebruiker, te vermijden of hanteren:

2.2 MOGELIJKHEDEN OP VLAK VAN INFRASTRUCTUUR

	Naam leefgroep	Naam leefgroep
Alle gebruikers beschikken over een individuele kamer.	Ja/nee/NVT	Ja/nee/nvt

Toelichting:

De organisatie gebruikt volgende infrastructuur om grensoverschrijdend gedrag, gesteld door een gebruiker, te vermijden of hanteren, zonder dat de deur op slot gaat:

	Naam leefgroep	Naam leefgroep
De kamer van de gebruiker	Ja/nee/NVT	Ja/nee/NVT
Time-out ruimte	Ja/nee	Ja/nee
Comfortroom	Ja/nee	Ja/nee
Andere, namelijk:	Ja/nee	Ja/nee

Toelichting:

2.3 SIGNALERINGSPLANNEN

Er kan een signaleringsplan worden voorgelegd.	x/y dossiers	x/y dossiers
Het signaleringsplan bevat de 4 gezochte aspecten (zie definitie).	Ja/nee/NVT	Ja/nee/NVT
Er zijn interne afspraken die bepalen voor wie een signaleringsplan wordt opgemaakt.	Ja/nee/NVT	Ja/nee/NVT

Toelichting:

CONCLUSIE bij hoofdstuk 2

De aanpak van de organisatie geeft voldoende invulling aan principe 1 zoals geformuleerd in de leeswijzer.	Ja/nee/deels
--	--------------

3 AFZONDERING

*In dit hoofdstuk en ook in hoofdstukken 4 (fixatie), 5 (compartimentering) en 6 (toezicht) ligt de focus op de praktijk. We gaan hiervoor voornamelijk in gesprek met begeleiders van de geïnspecteerde leefgroep(en). Aan de hand van een aantal concrete cases gaan we in op de redenen van afzondering/fixatie/compartimentering, de interne bespreking en de bespreking met de gebruiker en/of zijn vertegenwoordiger, de afspraken in het handelingsplan,...
De vragen bij de deelrubrieken “afzonderingsruimte”, “eigen kamer” en “andere ruimte” zijn analoog.*

3.1 GEbruIK VAN EEN AFZONDERINGSRUIMTE

3.1.1 Gangbare praktijk voor wat betreft afzondering in de afzonderingsruimte

	Naam leefgroep	Naam leefgroep
Aantal gebruikers voor wie afzondering in de afzonderingsruimte wordt toegepast.	x/y gebruikers	x/y gebruikers
De verantwoordelijke moet worden verwittigd als iemand in afzondering gaat.	Ja, altijd Ja, maar afhankelijk van de situatie Nee	Ja, altijd Ja, maar afhankelijk van de situatie Nee
Afgelopen jaar is afzondering in de praktijk toegepast bij een kind onder de 12 jaar.	Ja/nee/NVT/men weet het niet	Ja/nee/NVT/men weet het niet
Afgelopen jaar is afzondering toegepast in combinatie met mechanische fixatie.	Ja/nee/NVT/ men weet het niet	Ja/nee/NVT/ men weet het niet
Afgelopen jaar is afzondering toegepast in combinatie met medicatie gebruikt naar aanleiding van een crisissituatie.	Ja/nee/NVT/ men weet het niet	Ja/nee/NVT/ men weet het niet

Toelichting:

3.1.2 De afzonderingsruimte (infrastructuur)

Er wordt stilgestaan bij de inrichting van de afzonderingsruimte waarbij in het bijzonder aandacht gaat naar de doelgroep voor wie deze ruimte wordt gebruikt en de manier van gebruik. Door in te gaan op verschillende facetten van deze infrastructuur, wordt het mogelijk een goed zicht te krijgen op de bestaande infrastructuur.

De organisatie heeft binnen de totale infrastructuur volgende afzonderingsruimte(s):

De bezochte afzonderingsruimte(s):

	Naam leefgroep	Naam leefgroep
bevindt zich op een plaats die vlot bereikbaar is.	Ja/nee	Ja/nee
is zo ingericht zodat de gebruiker zich niet kan kwetsen.	Ja/nee	Ja/nee
is gecapitonneerd.	Ja/nee	Ja/nee
heeft daglicht.	Ja/nee	Ja/nee
is zo uitgerust dat de gebruiker de mogelijkheid heeft om te communiceren.	Ja/nee	Ja/nee
beschikt over rookdetectie.	Ja/nee	Ja/nee
laat steeds toezicht van buitenaf toe.	Ja/nee	Ja/nee
is gevrijwaard van inkijk van de toevallige voorbijganger.	Ja/nee	Ja/nee

is uitgerust met een aan de gebruiker aangepaste tijdsaanduiding.	Ja/nee/niet relevant omwille van aard van de handicap	Ja/nee
beschikt over een toilet	Ja/nee	Ja/nee

Toelichting:

3.1.3 Registratie van het gebruik van de afzonderingsruimte

Er wordt nagegaan of er registraties van afzondering zijn.

We gaan in op de afspraken rond registratie van afzondering en leggen de link met zelfevaluatie: wordt er materiaal verzameld dat een interne evaluatie toelaat?

Er is een/geen registratiesysteem voor het gebruik van afzondering in de afzonderingsruimte beschikbaar.

Het registratiesysteem wordt nagekeken op inhoud en volledigheid van gebruik:

	Naam leefgroep	Naam leefgroep
bekeken periode		
datum	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
Identiteit	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
beginuur afzondering	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
einduur afzondering	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
reden	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
door wie in afzondering gezet	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
momenten van toezicht	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
verwittigen van de verantwoordelijke	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
informatie over toedienen van medicatie gebruikt naar aanleiding van een crisissituatie	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	

Toelichting:

3.2 AFZONDERING OP DE EIGEN KAMER

3.2.1 Afzondering naar aanleiding van een crisissituatie

3.2.1.1 Gangbare praktijk voor wat betreft afzondering in de eigen kamer

De eigen kamer kan gebruikt worden voor afzondering, maar dit is het afgelopen jaar niet gebeurd.

	Naam leefgroep	Naam leefgroep
Aantal gebruikers voor wie tijdelijke afzondering in de eigen kamer wordt toegepast.	x/y gebruikers	x/y gebruikers
De verantwoordelijke moet worden verwittigd als iemand in afzondering gaat.	Ja, altijd Ja, maar afhankelijk van de situatie Nee	Ja, altijd Ja, maar afhankelijk van de situatie Nee
Afgelopen jaar is afzondering in de praktijk toegepast bij een kind onder de 12 jaar.	Ja/nee/NVT/men weet het niet	Ja/nee/NVT/men weet het niet
Afgelopen jaar is afzondering toegepast in combinatie met mechanische fixatie.	Ja/nee/NVT/ men weet het niet	Ja/nee/NVT/ men weet het niet
Afgelopen jaar is afzondering toegepast in combinatie met smedicatie gebruikt naar aanleiding van een crisissituatie	Ja/nee/NVT/ men weet het niet	Ja/nee/NVT/ men weet het niet

Toelichting:

3.2.1.2 De eigen kamer (infrastructuur)

3.2.1.3 Registratie van afzondering in de eigen kamer

Er is een/geen registratiesysteem voor het gebruik van afzondering in de eigen kamer beschikbaar.

Het registratiesysteem wordt nagekeken op inhoud en volledigheid van gebruik:

	Naam leefgroep	Naam leefgroep
bekeken periode		
datum	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
identiteit	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
beginuur afzondering	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
einduur afzondering	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
reden	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
door wie in afzondering gezet	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
momenten van toezicht	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
verwittigen van de verantwoordelijke	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	

informatie over toedienen van medicatie	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
---	---	--

Toelichting:

3.2.2 Structurele maatregel (kamerdeur op slot)

	Naam leefgroep	Naam leefgroep
Het dagverloop voorziet in verplichte kamermomenten met deur op slot voor <i>alle</i> gebruikers.	Ja/nee	Ja/nee
Het dagverloop voorziet in verplichte kamermomenten met deur op slot voor <i>sommige</i> gebruikers.	Bij x gebruikers /nee	Bij x gebruikers/nee
's Nachts gaat de kamer van <i>alle</i> gebruikers op slot.	Ja/nee	Ja/nee
's Nachts gaat de kamer van <i>sommige</i> gebruikers op slot.	Bij x gebruikers /nee	Bij x gebruikers /nee

Toelichting:

	Naam leefgroep	Naam leefgroep
Het afsluiten van de kamer wordt gebruikt in combinatie met fixatie.	Bij x gebruikers/nee/NVT	Bij x gebruikers/nee

Toelichting:

3.3 AFZONDERING IN EEN ANDERE RUIMTE

3.3.1 Afzondering naar aanleiding van een crisissituatie

3.3.1.1 Gangbare praktijk voor wat betreft tijdelijke afzondering in een andere ruimte

Andere ruimtes kunnen worden gebruikt voor afzondering, maar dat is het afgelopen jaar niet gebeurd.

	Naam leefgroep	Naam leefgroep
Aantal gebruikers voor wie afzondering in een andere ruimte wordt toegepast.	x/y gebruikers	x/y gebruikers
De verantwoordelijke moet worden verwittigd als iemand in afzondering gaat.	Ja, altijd Ja, maar afhankelijk van de situatie Nee	Ja, altijd Ja, maar afhankelijk van de situatie Nee
Afgelopen jaar is afzondering in de praktijk toegepast bij een kind onder de 12 jaar.	Ja/nee/NVT/men weet het niet	Ja/nee/NVT/men weet het niet
Afgelopen jaar is afzondering toegepast in combinatie met mechanische fixatie.	Ja/nee/NVT/ men weet het niet	Ja/nee/NVT/ men weet het niet
Afgelopen jaar is afzondering toegepast in combinatie met medicatie naar aanleiding van een crisissituatie	Ja/nee/NVT/ men weet het niet	Ja/nee/NVT/ men weet het niet

Toelichting:

3.3.1.2 Infrastructuur die wordt gebruikt

3.3.1.3 Registratie van afzondering in een andere ruimte

Er is een/geen registratiesysteem voor het gebruik van afzondering in een andere ruimte beschikbaar.

Het registratiesysteem wordt nagekeken op inhoud en volledigheid van gebruik:

	Naam leefgroep	Naam leefgroep
bekeken periode		
datum	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
identiteit	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
beginuur afzondering	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
einduur afzondering	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
reden	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
door wie in afzondering gezet	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
momenten van toezicht	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
verwittigen van de verantwoordelijke	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	
informatie over toedienen van medicatie	x/y afzonderingen rubriek niet voorzien	

Toelichting:

3.3.2 **Structurele maatregel (deur op slot)**

Volgende infrastructuur wordt hiervoor gebruikt:

3.4 CASEBESPREKING AFZONDERING NAAR AANLEIDING VAN EEN CRISISSITUATIE

We gaan in op een selectie van cases en afzonderingen.

Case 1:				
Afzondering 1	Afzondering 2	Afzondering 3	Afzondering 4	Afzondering 5
Afzondering in:				
de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:	de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:	de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:	de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:	de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:
Duur van de afzondering:				
30 minuten of korter 30 minuten – 60 minuten 1 – 6 uur 6 – 12 uur 12 – 24 uur langer dan 24 uur	30 minuten of korter 30 minuten – 60 minuten 1 – 6 uur 6 – 12 uur 12 – 24 uur langer dan 24 uur	30 minuten of korter 30 minuten – 60 minuten 1 – 6 uur 6 – 12 uur 12 – 24 uur langer dan 24 uur	30 minuten of korter 30 minuten – 60 minuten 1 – 6 uur 6 – 12 uur 12 – 24 uur langer dan 24 uur	30 minuten of korter 30 minuten – 60 minuten 1 – 6 uur 6 – 12 uur 12 – 24 uur langer dan 24 uur
Case 2:				
Afzondering 1	Afzondering 2	Afzondering 3	Afzondering 4	Afzondering 5
Afzondering in:				
de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:	de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:	de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:	de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:	de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:
Duur van de afzondering:				
30 minuten of korter 30 minuten – 60 minuten 1 – 6 uur 6 – 12 uur 12 – 24 uur langer dan 24 uur	30 minuten of korter 30 minuten – 60 minuten 1 – 6 uur 6 – 12 uur 12 – 24 uur langer dan 24 uur	30 minuten of korter 30 minuten – 60 minuten 1 – 6 uur 6 – 12 uur 12 – 24 uur langer dan 24 uur	30 minuten of korter 30 minuten – 60 minuten 1 – 6 uur 6 – 12 uur 12 – 24 uur langer dan 24 uur	30 minuten of korter 30 minuten – 60 minuten 1 – 6 uur 6 – 12 uur 12 – 24 uur langer dan 24 uur
Case 3:				
Afzondering 1	Afzondering 2	Afzondering 3	Afzondering 4	Afzondering 5
Afzondering in:				
de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:	de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:	de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:	de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:	de afzonderingsruimte de eigen kamer een andere ruimte dan de afzonderingsruimte of eigen kamer, namelijk:
Duur van de afzondering:				
30 minuten of korter	30 minuten of korter	30 minuten of korter	30 minuten of korter	30 minuten of korter

30 minuten – 60 minuten	30 minuten – 60 minuten	30 minuten – 60 minuten	30 minuten – 60 minuten	30 minuten – 60 minuten
1 – 6 uur	1 – 6 uur	1 – 6 uur	1 – 6 uur	1 – 6 uur
6 – 12 uur	6 – 12 uur	6 – 12 uur	6 – 12 uur	6 – 12 uur
12 – 24 uur	12 – 24 uur	12 – 24 uur	12 – 24 uur	12 – 24 uur
langer dan 24 uur	langer dan 24 uur	langer dan 24 uur	langer dan 24 uur	langer dan 24 uur
Het signaleringsplan is gebruikt vooraleer te besluiten tot afzondering over te gaan.				In x/y afzonderingen of NVT of niet toetsbaar
De toepassingsgrond op basis waarvan tot tijdelijke afzondering wordt besloten, is geoorloofd.				In x/y afzonderingen
Er is een vorm van nabespreking met de gebruiker (indien mogelijk rekening houdend met de aard van de handicap).				In x/y afzonderingen niet mogelijk bij z/y
De vertegenwoordiger van de gebruiker is op de hoogte gebracht van de afzondering.				In x/y dossiers
Het gebruik van afzondering is beschreven in het handelingsplan.				
Ja				In x/y dossiers
Nee, maar het gebruik van afzondering is occasioneel				In x/y dossiers
Nee, het gebruik van afzondering is structureel				In x/y dossiers
Het gebruik van afzondering wordt periodiek geëvalueerd.				In x/y dossiers
Ja, om de 1 tot 3 maanden				In x/y dossiers
Ja, om de 3 tot 6 maanden				In x/y dossiers
Ja, om de 6 tot 12 maanden				In x/y dossiers
Langer dan 12 maanden				In x/y dossiers
Er is binnen het handelingsplan, het dossier, het intern overleg,... een mogelijkheid voorzien om te reflecteren over afbouw van de maatregel.				Ja/nee
In de besproken cases is er gewerkt aan afbouw van de maatregel.				In x/y dossiers

Toelichting:

3.5 CASEBESPREKING STRUCTURELE MAATREGELLEN

Case 1: Moment dat kamerdeur op slot gaat: Overdag 's nachts Duurtijd:	
Case 2: Moment dat kamerdeur op slot gaat: Overdag 's nachts Duurtijd:	
Case 3: Moment dat kamerdeur op slot gaat: Overdag 's nachts Duurtijd:	
De toepassingsgrond op basis waarvan tot afsluiten van de kamerdeur wordt besloten, is geoorloofd.	In x/y dossiers
Het afsluiten van de kamerdeur is opgenomen in het handelingsplan.	In x/y dossiers
Het afsluiten van de kamerdeur is besproken met de gebruiker.	In x/y dossiers of niet mogelijk
Het afsluiten van de kamerdeur is besproken met de vertegenwoordiger van de gebruiker.	In x/y dossiers niet mogelijk bij z/y
Het afsluiten van de kamerdeur wordt periodiek geëvalueerd.	In x/y dossiers
Ja, om de 1 tot 3 maanden	In x/y dossiers
Ja, om de 3 tot 6 maanden	In x/y dossiers
Ja, om de 6 tot 12 maanden	In x/y dossiers
Langer dan 12 maanden	In x/y dossiers
Er is binnen het handelingsplan, het dossier, het intern overleg,... een mogelijkheid voorzien om te reflecteren over afbouw van de maatregel.	Ja/nee
In de besproken cases is er gewerkt aan afbouw van de maatregel.	In x/y dossiers

Toelichting:

4 FIXATIE

4.1 GANGBARE PRAKTIJK

	Naam leefgroep	Naam leefgroep
Mechanische fixatie overdag wordt toegepast.	Bij x gebruikers/ nee	Bij x gebruikers/ nee
Mechanische fixatie 's nachts wordt toegepast.	Bij x gebruikers/ nee	Bij x gebruikers/ nee
Meerdere mechanische fixatiemiddelen worden gecombineerd	Bij x gebruikers/nee	Bij x gebruikers/nee
Afgelopen jaar is fixatie in de praktijk toegepast bij een kind onder de 12 jaar.	Ja/nee/NVT/weet het niet	Ja/nee/NVT/weet het niet
Gedragsregulerende medicatie wordt volgens de gesprekspartner structureel gebruikt.	Bij x gebruikers/nee	Bij x gebruikers/nee
Gedragsregulerende medicatie naar aanleiding van een crisis kan volgens de gesprekspartner worden toegediend.	ja/nee	ja/nee

Toelichting:

Voor het toedienen van gedragsregulerende medicatie naar aanleiding van een crisis zijn volgende afspraken van kracht:

4.2 CASEBESPREKING

<p>Case 1:</p> <p><u>Fixatie door gebruik van:</u></p> <p><u>Moment waarop fixatie wordt gebruikt:</u> 's nachts overdag</p>	
<p>Case 2:</p> <p><u>Fixatie door gebruik van:</u></p> <p><u>Moment waarop fixatie wordt gebruikt:</u> 's nachts overdag</p>	
<p>Case 3:</p> <p><u>Fixatie door gebruik van:</u></p> <p><u>Moment waarop fixatie wordt gebruikt:</u> 's nachts overdag</p>	
Het signaleringsplan is gebruikt vooraleer te besluiten tot fixatie over te gaan.	In x/y dossiers of NVT
De toepassingsgrond op basis waarvan tot fixatie wordt besloten, is geoorloofd.	In x/y dossiers

Het gebruik van fixatie is beschreven in het handelingsplan.	In x/y dossiers
Het gebruik van fixatie is besproken met de gebruiker (indien mogelijk rekening houdend met de aard van de handicap).	In x/y dossiers of niet mogelijk
Het gebruik van fixatie is besproken met de vertegenwoordiger van de gebruiker.	In x/y dossiers of niet mogelijk bij z/y
Het gebruik van fixatie wordt op periodieke basis geëvalueerd.	In x/y dossiers
Ja, om de 1 tot 3 maanden	In x/y dossiers
Ja, om de 3 tot 6 maanden	In x/y dossiers
Ja, om de 6 tot 12 maanden	In x/y dossiers
Langer dan 12 maanden	In x/y dossiers
Er is binnen het handelingsplan, het dossier, het intern overleg,... een mogelijkheid voorzien om te reflecteren over afbouw van de maatregel.	Ja/nee
In de besproken cases is er gewerkt aan afbouw van de maatregel.	In x/y dossiers

Toelichting:

5 COMPARTIMENTERING IN DE PRAKTIJK

5.1 GANGBARE PRAKTIJK

Binnen de organisatie worden volgende specifieke vormen van vrijheidsbeperkende maatregelen gebruikt, die worden beschouwd als een vorm van compartimentering:

5.2 CASEBESPREKING

Case 1:	
Case 2:	
Case 3:	
Het gebruik van compartimentering is beschreven in het handelingsplan.	In x/y dossiers
Het gebruik van compartimentering is besproken met de gebruiker (indien mogelijk rekening houdend met de aard van de handicap).	In x/y dossiers of niet mogelijk bij z/y
Het gebruik van compartimentering is besproken met de vertegenwoordiger van de gebruiker.	In x/y dossiers of niet mogelijk
Het gebruik van compartimentering wordt op periodieke basis geëvalueerd.	In x/y dossiers T11 indien x = 0
Ja, om de 1 tot 3 maanden	In x/y dossiers
Ja, om de 3 tot 6 maanden	In x/y dossiers
Ja, om de 6 tot 9 maanden	In x/y dossiers
Ja, om de 9 tot 12 maanden	In x/y dossiers
Ja, om de 12 maanden of langer	In x/y dossiers
Er is binnen het handelingsplan, het dossier, het intern overleg,... een mogelijkheid voorzien om te reflecteren over afbouw van de maatregel.	Ja/nee
In de besproken cases is er gewerkt aan afbouw van de maatregel.	In x/y dossiers
Er wordt in de loop van de dag voldoende variatie in de dagbesteding geboden.	In x/y dossiers

Toelichting:

6 TOEZICHT BIJ GEBRUIK VAN VRIJHEIDSBEPERKENDE MAATREGELEN

We gaan in op de organisatie van toezicht in de hieronder beschreven situaties.

6.1 BIJ AFZONDERING NAAR AANLEIDING VAN EEN CRISISSITUATIE

Het toezicht op de gebruiker in afzondering is als volgt georganiseerd:

Voor wat betreft het toezicht wordt het volgende genoteerd:

	Naam leefgroep	Naam leefgroep
Er zijn minstens om de 30 minuten registraties van het toezicht		
bij gebruik van de afzonderingsruimte	x/y afzonderingen niet toetsbaar NVT	x/y afzonderingen niet toetsbaar NVT
bij tijdelijke afzondering in de eigen kamer	x/y afzonderingen niet toetsbaar NVT	x/y afzonderingen niet toetsbaar NVT
bij tijdelijke afzondering in een andere ruimte	x/y afzonderingen niet toetsbaar NVT	x/y afzonderingen niet toetsbaar NVT
Er zijn minstens om het uur notities over de toestand van de gebruiker.		
bij gebruik van de afzonderingsruimte	x/y afzonderingen niet toetsbaar NVT	x/y afzonderingen niet toetsbaar NVT
bij tijdelijke afzondering in de eigen kamer	x/y afzonderingen niet toetsbaar NVT	x/y afzonderingen niet toetsbaar NVT
bij tijdelijke afzondering in een andere ruimte	x/y afzonderingen niet toetsbaar NVT	x/y afzonderingen niet toetsbaar NVT

Toelichting:

6.2 BIJ GEBRUIK VAN STRUCTURELE MAATREGELEN

6.2.1 Overdag

Het toezicht op de gebruiker die overdag op een vast moment naar de eigen kamer of een andere ruimte met de deur slotvast gaat, is als volgt georganiseerd:

Het toezicht op de gebruiker die overdag wordt gefixeerd, is als volgt georganiseerd:

6.2.2 's Nachts

We gaan in op de organisatie van de nachtdienst, de specifieke taken, de oproepmogelijkheden,...

De nachtdienst begint om:

De organisatie werkt met:

een slapende nacht	
een wakende nacht	

Toelichting:

Het toezicht op de gebruiker(s) van wie de kamerdeur 's nachts op slot gaat, is als volgt georganiseerd:

Het toezicht op de gebruiker(s) die 's nachts wordt gefixeerd, is als volgt georganiseerd:

6.3 EXTRA ONDERSTEUNING

	Naam leefgroep		Naam leefgroep	
	overdag	's nachts	overdag	's nachts
Indien zich een incident voordoet, kan fysieke bijstand worden opgeroepen die aanwezig is:				
binnen de 15 minuten	Ja/nee	Ja/nee	Ja/nee	Ja/nee
binnen de 15 tot 30 minuten	Ja/nee	Ja/nee	Ja/nee	Ja/nee
langer dan 30 minuten	Ja/nee	Ja/nee	Ja/nee	Ja/nee

Toelichting:

CONCLUSIE bij hoofdstukken 3, 4, 5 en 6

De aanpak van de organisatie geeft voldoende invulling aan principes 2 tot en met 4 zoals geformuleerd in de leeswijzer.	Ja/nee/deels
--	--------------

7 VISIE, PROCEDURES EN VERBETERBELEID

Dit hoofdstuk behandelt de meer beleidsmatige aspecten van het gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen. We gaan in op visie en procedures (waarbij de inhoud van de procedure(s) op een aantal minimale vereisten wordt getoetst), op de zelfevaluatie inzake vrijheidsbeperking en het medewerkersbeleid. Onze gesprekspartners zijn hier in eerste instantie de verantwoordelijke(n) van de organisatie.

7.1 VISIE EN PROCEDURES

Er is een uitgeschreven visie, procedure,... waarin is uitgewerkt hoe wordt omgegaan met het al dan niet gebruiken van vrijheidsbeperkende maatregelen.	Ja/nee/deels
Deze visie gaat uit van proportionaliteit (middel en doel staan in verhouding).	Ja/nee/deels
De visie heeft aandacht voor subsidiariteit (de minst ingrijpende optie wordt ingezet).	Ja/nee/deels
De visie draagt effectiviteit uit (de maatregel moet geschikt zijn om het beoogde doel te bereiken en niet langer duren dan noodzakelijk).	Ja/nee/deels
De visie heeft aandacht voor inspraak van de gebruiker en/of zijn vertegenwoordiger bij een keuze of afweging die tot vrijheidsbeperking leidt.	Ja/nee/deels

Toelichting:

De gebruikers zijn geïnformeerd over deze visie.	Ja/nee/deels/ niet mogelijk omwille van de aard van de handicap
De vertegenwoordigers van de gebruikers zijn geïnformeerd over deze visie.	Ja/nee/deels

Toelichting:

Er wordt verder ingegaan op de visie, procedure,... voor het gebruik van afzondering naar aanleiding van een crisissituatie en voor het gebruik van fixatie.

De visie, procedure,... bevat:

	Afzondering n.a.v. een crisissituatie	fixatie
- De geoorloofde toepassingsgronden voor afzondering, fixatie:		
Het gedrag van de gebruiker houdt risico's in voor zijn eigen fysieke integriteit.	Ja/nee	Ja/nee
Het gedrag van de gebruiker houdt risico's in voor de fysieke integriteit van andere gebruikers of personeelsleden.	Ja/nee	Ja/nee
De gebruiker vernielt materiaal.	Ja/nee	Ja/nee
- Andere redenen voor toepassing van afzondering, fixatie.	Ja/nee	Ja/nee
- De wijze waarop afzondering, fixatie wordt toegepast (wie beslist, eindverantwoordelijke, wie mag uitvoeren,...).	Ja/nee	Ja/nee
- De wijze waarop toezicht wordt gehouden op het gebruik van afzondering, fixatie.	Ja/nee	Ja/nee
- Afspraken over registratie van afzondering (registratiesysteem)	Ja/nee	
- Afspraken over het verwittigen van de verantwoordelijke op moment dat iemand in afzondering gaat	Ja/nee	
De wijze waarop de vertegenwoordiger van afzondering op de hoogte wordt gebracht.	Ja/nee	
- In het geval van afzondering:		
Minstens om 30 minuten toezicht op de persoon met handicap	Ja/nee	
Minstens om het uur notities over de toestand van de gebruiker	Ja/nee	

- In het geval van fixatie:		
- Mechanische fixatie is toegelaten in combinatie met afzondering		Ja/nee
- Medicamenteuze fixatie is toegelaten in combinatie met afzondering		Ja/nee

Toelichting:

7.2 VERBETERBELEID

7.2.1 Zelfevaluatie

De organisatie heeft cijfermateriaal dat een totaalbeeld geeft over het gebruik van afzondering binnen de gehele werking.	Ja/nee/deels
De organisatie heeft cijfermateriaal dat een totaalbeeld geeft over het gebruik van fixatie binnen de gehele werking.	Ja/nee/deels
Het cijfermateriaal over de gebruikte vrijheidsberovende maatregelen komt aan bod bij de zelfevaluatie.	Ja/nee/deels
De organisatie heeft zelf in beeld of het preventief beleid wordt toegepast.	Ja/nee/deels
Elementen van het beleid werden aangepast (of een aanpassing is voorzien) als gevolg van deze zelfevaluatie.	Ja/nee/deels

Toelichting:

Toelichting bij de manier waarop registraties aan bod komen bij zelfevaluatie:

Voorbeeld van een verbeterproject:

7.2.2 Medewerkersbeleid

7.2.2.1 Vorming van medewerkers

Binnen het vormingsprogramma is er aandacht voor

	Ervaren medewerkers	Nieuwe medewerkers
Agressiepreventie		
Werken met signaleringsplannen		
Eigen visie en procedures van de organisatie		
Inoefenen van afzonderingstechnieken		
Correct gebruik van fixatiemateriaal		
Andere:		

Toelichting:

7.2.2.2 Opvang na incidenten

CONCLUSIE bij hoofdstuk 7

De aanpak van de organisatie geeft voldoende invulling aan principe 5 zoals geformuleerd in de leeswijzer.	Ja/nee/deels
--	--------------

8 BESLUIT

Aan de organisatie wordt gevraagd de nodige maatregelen te nemen om de werking in overeenstemming te brengen met de geformuleerde vaststellingen.

Volgende vaststellingen zijn een inbreuk en geven aanleiding tot opvolging: